

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in veča s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoči sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopoši do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Suša.

Poslanci Slovenskega kluba, v katerem se nahajajo tudi poslanci Slovenske kmečke zveze, so še zadnje dni opetovano storili pri državi korake zaradi suše po slovenskih krajih.

Poslanec Povše, Roškar in Pišek so v petek dne 17. t. m. pri poročevalcu za te zadeve v poljedelskem ministrstvu baronu Pražaku posredovali za hitro in ugodno rešitev podpirne akcije.

Isti dan je poslanec Povše v imenu Slovenskega kluba v javni seji državne zbornice opisoval škodo, ki jo je povzročila suša po vsem Slovenskem ter zahteval hitre odprave osobito za živinorejce, ki bodo morali zaradi suše največ trpeti.

Načelnik Slovenskega kluba dr. Susteršič je dne 18. julija v njega imenu zopet najodločneje posredoval pri ministrskem predsedniku baronu Beku, poljedelskem in finančnem ministru za nujno in izdatno podporo po suši prizadetim kmetovalcem. Poljedelski minister je v ta namen zahteval od finančnega ministra za sedaj, v svrhu takojšnje pomoči 3 milijone kron, pridržujoč si nadaljne zahteve, kakor hitro dobi natančnejša poročila o obsegu škode. Potem sledi nadaljna, obsežnejša in krepkejša podpora.

Deželne vlade dobe odkazano od osrednje vlade gotove svote in stvar deželnih vlad bude, ukreniti primerno podrobno akcijo v sporazumu s kmetijskimi korporacijami.

Utegne se postopati tako, da se nabavi za vsako deželo seno, ki se potem po znižani ceni odda prizadetim kmetovalcem. Pri tem bo treba blago dati na upanje, ker velika večina kmetovalcev sedaj nima plačilnih sredstev.

Vsi poslanci Slovenske kmečke zveze so se zadnje nedelje mudili v svojih volilnih okrajih, da se natančno poučijo o stanju, nastalem vsled suše. Na podlagi teh informacij sta se podala dr. Korosec in dr. Benkovič dne 23. t. m. v Gradec, da se v svojem in imenu svojih tovarišev pri namestništvu spogovorita o podpirni akciji.

Ker so naši poslanci iz svojih volilnih okrajev izvedeli, da še mnogi župani niso javili škode po suši glavarstvu in niso prosili pri davčnem uradu za odpis davka, vsled tega je Slovenska kmečka zveza izdala na vse slovenske župane brez razlike stranke naslednjo okrožnico:

Slavno županstvo! Kmečka zveza si dovoljuje slavno županstvo opozoriti na to, da nemudoma ko-

likor mogoče vestno in natanko priglasiti pri o. kr. okrajnem glavarstvu po suši povzročeno škodo ter ob enem o. kr. okrajno glavarstvo (davčni oddelek) prosi, da odredi zavoljo odpisa davka kar najhitreje komisijo za cenitev škode po suši, bodisi na travnikih ali njivah, glede sena, otave, detelje, koruza, krompirja, hmelja, ovsu itd. Te cenitve so tem važnejše, ker bodo prizadeti posestniki tudi dobili tem lažje kako podporo. Slavno županstvo naj nadalje pozove posestnike, da natanko navedejo, koliko krme jim bode manjkalo skozi zimo za živino. Na delo za ubogo ljudstvo! — Slovenska kmečka zveza za Stajersko v Mariboru.

Mnenja smo, da se naši poslanci v teh hudih časih resno brigajo za svoje volilce in da so storili, kar se je dosedaj sploh dalo storiti.

Sestanek slov. kat. nar. dijaštva dne 21. in 22. avgusta v Gorici.

„Naprej na plan, na solnčni dan!“
(Naša pesem.)

Med slovenskim dijaštvom se vedno bolj dani. Vedno bolj se širi umevanje dejstva, da ima delo posameznika, kakor tudi naroda in človeštva na narodnem, socialnem in kulturnem polju svoj zmisel samo na podlagi krščanskega svetovnega naziranja. Število onih, ki uvidevajo, da more zadovoljiti človeka samo pozitivno krščanstvo, se množi. Naše vrste se krepe in rastejo. Absolutna narodnost brez krščanskega temelja se kaže vedno bolj nezrela fantazija brez vsake vrednosti. Ne le, logično razmišljanje, ampak tudi praktično življenje, ki je polno neuspahov raznih „radikalnih narodnih delavcev“, nam to jasno priča. Nasprotniki nam očitajo mednarodnost in se ponašajo s svojo narodnostjo, mi pa mirno delamo pod svojim narodnim praporom, ki je še neomadeževan. Ceravno nas je malo po številu, rodi naš trud lepe sadove. Gotovo je še marsikomu v lepem spominu impozantna manifestacija katoliške misli in slovensko-hrvatske vzajemnosti v Zagrebu.

Letos smo pa postavili prvi kamen k mogočni zgradbi „Zveze slovenskega katoliškega dijaštva“, kar gotovo pomeni v zblizanju katoliških Slovanov mogočen korak naprej. Tako se pri nas lepo izpopolnjujeta katolicizem in narodnost in tvorita harmonično celoto, ki jo krasi praktični demokratizem. Biti demokrat v besedah je silno lahka stvar, biti demokrat v dejanjih je mogoče samo nam. Kdor

nič ne upošteva ljudskega značaja in hoče izpodrinuti s trditvami raznih filozofov nekaj, kar tvori žarišče ljudskega življenja, ta ni demokrat, ampak aristokrat, več, človek, ki mu je samo lastno mnenje, lastna osebnost sveta.

Te naše ideje moramo razširiti med slovensko inteligenco, v prvi vrsti med dijaštvom. Da se pa to uresniči, se moramo pogovoriti in krepko organizirati. Zato vabimo slovensko katoliško narodno dijaštvo na letošnji sestanek, ki se vrši 21. in 22. avgusta v solnčni Gorici, kamor prihite tudi zastopniki bratskega nam hrvatskega, češkega in poljskega naroda. Pridite vsi, ker rabimo vestnih in požrtvovalnih delavcev! Ako bo vsak na svojem mestu, mora biti bodočnost še jasnejša, kakor sedanjost, ko se slovenski liberalni in radikalni akademiki, kot javno proklamirani nadležni gostje brez zaščene, družijo z nemškimi nacionalci. V tem času pa hitimo mi v obmejne kraje, da manifestiramo za katoliško in narodno idejo. Jasno nam je, da samo tem potom lahko razpršimo vsak lokalizem in ustvarimo predpogoje katoliški vseslovenski in pa kulturni vzajemnosti katoliških Slovanov.

Program sestanka slovenskega katoliškega narodnega dijaštva 21. in 22. avgusta v Gorici:

21. avgusta:

Predpoldne zborujejo združeni klubi naših društev.

Popoldne ob 3. uri občni zbor „Slovenske dijaške zveze.“

Zvečer ob 8. uri pozdravni večer z volitvijo predsedstva.

22. avgusta:

Ob 8. uri zjutraj: Sveta maša.

Ob 9. uri:

1. Katolicizem in modernizem. (Teolog And. Rusija, Gorica.)

2. Znanstvena organizacija med Slovenci in dijaštvo. (Jur. Mar. Malnerič, „Zarja.“)

3. Ali je pri nas mogoča katoliška umetnost? (Phil. J. Silc, „Danica.“)

Popoldne ob 3. uri:

1. Politične in dijaške struje s posebnim ozrom na katoliške stranke. (Phil. J. Puntar, „Zar.“)

2. Narodnostni problem z ozirom na naše narodne, posebno goriške zahteve. (Jur. L. Kemperle, „Danica.“)

Podlistek.

Zgodovina Jarenine v Slov. gor. in zajedno kmetijskega stanu na Spodnjem Štajerskem.

Gabriel Majcen.

(Dalje.)

Z državnim osnovnim zakonom o občin pravicah državljanov se je tem-le zajamčila vsestranska ravnopravnost in svoboda; § 19 se glasi: „Vsi narodi v državi so enakopravni in vsak narod ima nedotakljivo pravico, braniti in gojiti svojo narodnost in svoj jezik. Država prizna ravnopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju. V deželah, kjer je več narodov, naj se javne šole tako uravnajo, da dobi vsak narod potrebne pripomočke, da se izomika v svojem jeziku, ne da bi se silil, učiti se drugega deželnega jezika.“

Dasi je že pred Marijo Terezijo podložniku bilo dovoljeno, ženiti se, je gosposka, da bi nemaničem zabranila zakon, vendar zahtevala, da si ženin pri njej izprosi dovoljenja za ženitev. To dovoljenje se je zdaj postavnim potom razglasilo za nepotrebno.

Tudi na obrtnem polju se je dalo mnogo svobode, vsled česar so se zlasti krčme grozno pomnožile.

Istotako so denarnemu prometu padle meje, ki so bile določevale obrestno mero, in se je oduhom omogočilo, svobodno izkoriščati nadloščino ali nevednost svojega bližnika.

Dovolilo se je z zakonom razkosavanje zemljišč, za koje je do leta 1860 bilo treba privoljenja gosposke, a se je od imenovanega leta večinoma že bilo dopuščalo.

Zastran dedovanja posestev je novi zakon določil, da imajo otroci dobivati enake deleže; posledica temu je, da si oni, ki prevzame posestvo, nprti dolg, iz kojega mu je skoro nemogoče izkupati se.

Končno naj je še omenjen zakon, s kojim se je ustanovila sedanja ljudska šola in z njo šolska oblast raznih inštanec: krajni, okrajni ter deželni šolski svet. Bistvo nove šole je v primeri s staro v tem, da je vplivu cerkve izmaknjena, za vsa veroizpovedanja skupna ter, izvzemši veronauk, postavljena državnemu nadzorstvu, da je šolska doba podaljšana, da so otroci v starosti šolske dobe primorani, obiskovati šolo, da za pouk ni plačevati šolnine, da je število učnih predmetov razširjeno, in končno, da ima učni jezik poleg § 19 državnega osnovnega zakona biti materinščina otrok. V sled tega šolskega zakona je jareninska ljudska šola 1873 postala tri-, 1887 štiri- in pred kratkim petrazredna in so se prostori za njo po potrebi razširjali.

Navedeni gospodarstveni zakoni so značaj Jarenine močno izpremenili. Trdne velike kmetije, ki so se nekaj po dolih jareninske župnje vrstile, da je človeku, tod potujočemu, veselja kipelo srce, so postale redke, in staro blagostanje, ki je tu bilo doma v toliki meri, kakor le malokje, je izvečjega izginila, z njim tudi zadovoljnost in tiha sreča.

Učinek liberalnih zakonov je pa bil žalosten za vso Avstrijo. Zato je bilo treba voz kreniti, preden se potoči v brezdnost. 1879 je cesar na krmilo vlade pozval konservativnega grofa Taaffeja in dr-

žavni zbor je dobil konservativno večino, ki pa žalibog ni dalje trajala nego 10 let; vendar se je v tej kratki dobi storilo marsikaj dobrega; n. pr.: oduroštvu se je razglasilo za strogo kaznivo; popravljen je zakon o dedovanju posestev, od kojega se pa nimamo koristiti, ker deželni zbor, ki bi imel skleniti podrobnejša določila, se ni nič ukrenil; prenaradil se je zemljiški davek na podlagi nove, pravičnejše cenitve, pri kateri so v Stajerski deželi našli 180.000 oralov še sploh necenjenega sveta. Vrhutega je vlada, da bi kmet laglje dobival varnega posojila, podpirala snovanje posojilnic in hranilnic, ter, da bi boljše prodajal svoje pridelke, oživotvorila zadružništvo. Storilo bi se bilo še marsikaj, ako bi zoperniki, ne bili tako hudog nasprotovali.

Zadela pa je kmetijstvo v tej dobi druga ne-zgoda: nad vinograde je prišla trtna uš in strupena rosa. Vsled tega so vinogradniki primorani stare nasade obnoviti z ameriškim podlagami in trte pridno škropiti z bakreno galico, kar seveda mnogo stane. Jarenina kot vinorodna pokrajina je s tem posebno huđo zadeta.

V Avstriji je tekom zadnjih let močno narastala socialna demokracija, ki je zdaj jela grozljivo trkati ob vrata državnega hrama; da se pomiri, se je 1897 volilna pravica razširila še na delavce (3. skupina). 1900 pa se je konservativna večina v državnem zboru, ki so ji rekali „železni obroč“, vendar-le razbila in sledila je doba najljutejših bojev, ki jih je bil izzival nemški liberalizem, hoteč v Avstriji imeti nadvlado, in ki so torej za napredek na kmetijskem polju bili brezplodni. Konečno je, ker ni bilo pričakovati, da državni zbor v svoji sestavi